

VEJLEDNING

TIL ENKEL

BØRSTENBINDING

VEJLEDNING TIL ENKEL BØRSTENBINDING

De fleste af Helsingør Kommunes 6. klasse har taget imod tilbuddet *Håndværk i Folkeskolen* - Flynderupgård gennem kataloget

”Kulturens Børn – Kreative Børn 2019-20”.

Klasserne får en dag i træværkstedet med fokus på håndværket børstenbinding. De skal save, bore, slibe, lime og få hestehår til at sidde korrekt, så det ender med en fin lille børste/pensel.

Børstenbinding foregår på det lokale museum Flynderupgaard. Museet viser landkulturen og kulturlandskabet uden for byen, historien om bønderne og fiskernes liv og de håndværk, der knytter sig til. Derfor passer det rigtig godt, at eleverne får mulighed for at binde børster i et autentisk miljø.

I det følgende præsenterer vi en måde at arbejde med børstenbinding på.

Projektet er finansieret af Realdania.

*God fornøjelse med børstebindingen
Flynderupgaard, Richard Eriksen,
Ida Wettendorff og Anne-Mette Hermansen*

En børstensælger, Johannes Rosenhagen
(1904-1972). Fotograf ukendt

BØRSTENBINDERI OG HÅNDVÆRK & DESIGN

Børstenbinding er et gammelt håndværk. Formentlig stammer selve håndværket fra Preussen, og er kommet her til med omvandrende håndværkere, der har fremstillet børster af forskellige slags, og som har solgt børster på markeder og fra dør til dør. Børstebinding var et håndværk man ofte kunne sysle med om vinteren.

I Danmark har der senere været tradition for, at håndværket er varetaget af blinde.

Børstenbinding er et oplagt emne i faget håndværk og design. Det kræver nogle håndværksmæssige færdigheder, som at kunne binde en børste, men emnet rummer også mulighed for at eksperimentere med materialer og former til et design, når det håndværksmæssige er nogenlunde på plads.

MATERIALER

- Til de børster vi har arbejdet med i denne vejledning, har vi brugt hestehår og grisebørster. Se materialeliste sidst i denne udgivelse. Det kan være svært at håndtere de løse hår, dette kan dog afhjælpes ved at samle hårene i et mindre rør fx et engangssprøjte-rør, hvor spidsen er klippet af.
- Metaltråd til at trække hår igennem.
- Træ – vi har brugt fyrretræ til selve børsten og et mørkere hårdt træ til ilægning af indsatsstykke. Grundformen er savet i forvejen inden eleverne kan gå i gang. Der er savet et spor på tværs med rundsaven, hvor snoren til at trække igennem skal ligge. Sporet skal gå en smule mere end halvvejs igennem træet.

VÆRKTØJ

Du har brug for:

Rundstok til at trække metaltråden med.

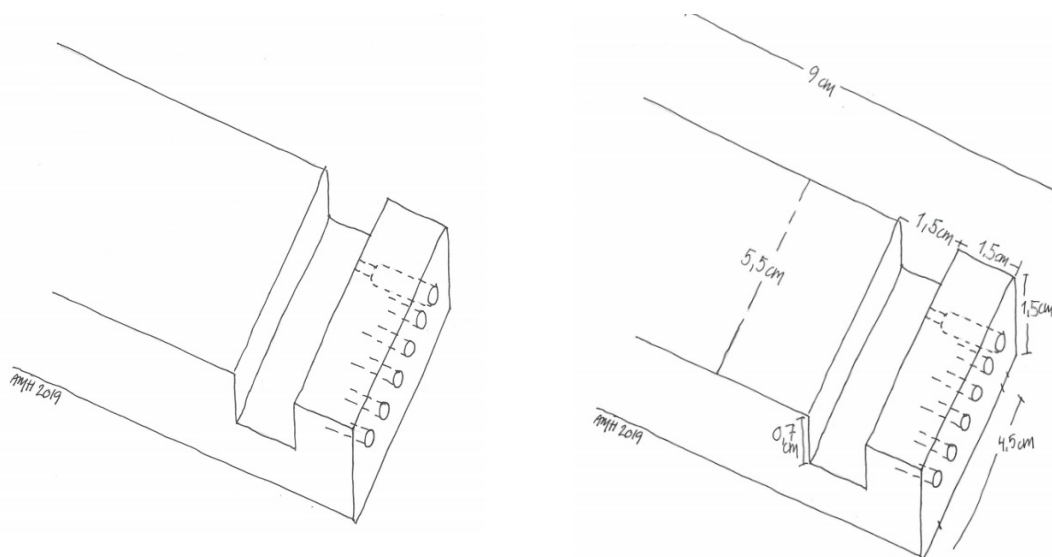
Skruetvinge eller skruestik til at holde træ-delen fast.

Boremaskine med borstørrelse 5 mm og 3 mm.

Sandpapir, raspe, trælím.

FREMGANGSMÅDE

Arbejdstegning og vejledende måltegnning. Målene kan ændres, så det passer det materiale man har eller til det design man ønsker.

På denne video finder du nogle af de teknikker, du skal bruge for at binde en børste:

https://www.youtube.com/watch?v=jSazlMYct_0&feature=youtu.be

1.
Selve grundklodsen til børsten
slibes – særlig i de kanter, hvor
hårene skal sidde, da det kan være
svært at komme til, når først håre-
ne er sat i.

2.
Der opmåles til huller med blyant.
Der skal være plads til 6 huller.
Markér hvor hullerne skal være med
et platbor.

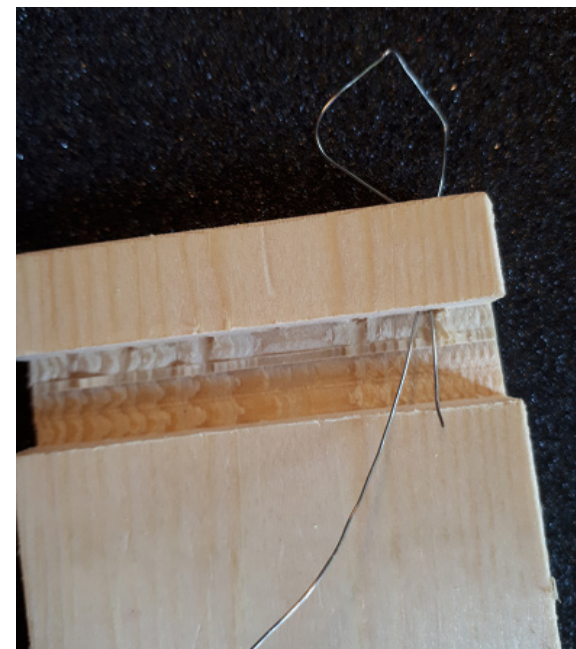
3.
Søjleboremaskine med borstørrel-
se 5 mm indstilles, så den borer 2-3
mm fra den åbne rille. Alle 6 huller
bores.
Bemærk modellens korrekte ho-
vedbeklædning, så håret ikke kan
komme i karambolage med bore-
maskinen samt sikkerhedsbriller.

4.
Det mindre hul skal nu bores helt igennem til rillen med borstørrelse 3 mm. Bemærk en let skrå hældning med maskinen, så hullet rammer rillen.

5.
Tråd i rustfrit stål 0,4 mm klippes i ca. en meters længde. Vær opmærksom på at fæstne tråden på spolen, så den ikke render og går i kludder.

6.
Tråden trækkes i en løkke igennem det første hul. Der skal være nok endetråd, til at man efterfølgende kan hæfte ende ved at sno tråden om den ende, der skal fortsætte.

7.
En mængde hår lægges i løkken.
Hårene bliver trukket ned i hullet,
så der skal være tilpas mange.
Hvis der er for mange, er der risiko
for at tråden knækker, hvis der er
for få, er der risiko for at hårene
falder ud. Her skal man eksperimen-
tere med mængden.

8.
Tråden trækkes forsigtigt igennem
hullet med en fladtang. Pas på ikke
at "knække" tråden.
Den lille trådstump snoes 5 gange
tæt omkring den lange tråd.

9.
Tråden trækkes igennem alle
6 huller.
Afslutningsvis trækkes den sidste del
af metalstumpen et antal gange ind
under de løkker, der er skabt mellem
hullerne.
Bemærk det lille rør, der holder styr
på hårene under processen.
På denne børste knækkede tråden
undervejs. Det kan nemt ske. Det var
derfor nødvendigt at fortsætte, i det
hul man var nået til og herfra fortsæt-
te som beskrevet til billede nr. 6.

10.
Det indlagte træ i en anden kulør måles op. Sørg for, at det lille træindlæg er et par mm bredere end selv skaftet.

11.
Det lille indsatsstykke saves til.

12.
Trælim smøres på begge flader.

13.
Det lille indsatsstykke spændes fast med grundklodsens i en skruevinge med gummikæber og tvinges ned i revnen. Overskydende lim fjernes med en fugtig klud.
Det limede stykke skal sidde i spænd i 20 – 30 min.

14.
Efter limning skal håndtaget tilpasses. Det grove kan evt. udføres med sav eller rasp. Herefter slibes først med groft sandpapir på slibebræt (korn 60). Når håndtaget har fået den endelige facon, slibes der med finere sandpapir (korn 100) og til sidst med meget fint sandpapir (f.eks. korn 320).

15.
Kanterne kan files til med en rasp.

16.
Den færdige børste.

HER KAN DU KØBE MATERIALER:

hd børster. www.hd-borstenbinderi.dk

Tlf. 97561260 eller 20467472

HJEMMESIDER OG BØGER TIL INSPIRATION:

Håndbog i sløjd, Forlaget Dansk Skolesløjde

<http://borstenbinderen.dk>

FOR MERE INFORMATION ER
DU VELKOMMEN TIL AT
KONTAKTE

Anne-Mette Hermansen,
amh33@helsingor.dk

**Børstebinding på
Flynderupgaard** er et samarbejde
mellem Museerne Helsingør,
Richard Eriksen og Netværk for
Børnekultur i Helsingør Kommune.

Projektet er en del af indsatsen
Håndværk i Folkeskolen, der
er finansieret af Realdania.
www.haandvaerkifolkeskolen.dk

